

УДК 332.1

С.Д. Лучик, д.е.н., професор,
Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Чернівці
М.В. Лучик, к.е.н.,
ПАТ «Креді Агріколь Банк», м. Київ

СОЦІАЛЬНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ПРИКОРДОННОГО РЕГІОНУ: ПІДВИЩЕННЯ МАТЕРІАЛЬНОГО ДОБРОБУТУ НАСЕЛЕННЯ

Анотація

У статті обґрунтовано необхідність постійно здійснювати моніторинг і оцінку соціального розвитку прикордонних регіонів для визначення соціальних пріоритетів і формування ефективної соціальної регіональної політики. Визначено соціальні показники оцінки матеріального добробуту населення. Здійснено оцінку матеріального добробуту населення Карпатського регіону: досліджено наявні доходи населення, визначено частку заробітної плати та соціальних виплат у них, проаналізовано рівень диференціації доходів і абсолютної бідності населення, зокрема працюючого. Проаналізовано показники матеріального добробуту населення Карпатського євро регіону, до складу якого входять українські Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська і Чернівецька області. Запропоновано пріоритетні напрями економічного розвитку Карпатського регіону для забезпечення підвищення доходів населення регіону і зменшення потоків трудової міграції за кордон.

Ключові слова: соціальний розвиток, матеріальний добробут, доходи населення, абсолютна бідність, бідність працюючого населення, трудові міграції.

С.Д. Лучик, д.э.н., профессор,
Черновицкий торгово-экономический институт КНТЭУ, г. Черновцы
М.В. Лучик, к.э.н.,
ПАО «Креди Агриколь Банк», г. Киев

СОЦИАЛЬНЫЕ ПРИОРИТЕТЫ РАЗВИТИЯ ПОГРАНИЧНОГО РЕГИОНА: ПОВЫШЕНИЕ МАТЕРИАЛЬНОГО БЛАГОСОСТОЯНИЯ НАСЕЛЕНИЯ

Аннотация

В статье обоснована необходимость постоянно осуществлять мониторинг и оценку социального развития пограничных регионов для определения социальных приоритетов и формирования эффективной социальной региональной политики. Определены социальные показатели оценки материального благосостояния населения. Осуществлена оценка материального благосостояния населения Карпатского региона: исследованы реальные доходы населения, определена доля заработной платы и социальных выплат в них, проанализирован уровень дифференциации доходов и абсолютной бедности населения, в частности работающего. Проанализированы показатели материального благосостояния населения Карпатского евро региона, в состав которого входят украинские Закарпатская, Ивано-Франковская, Львовская и Черновицкая области. Предложены приоритетные направления экономического развития Карпатского региона для обеспечения повышения доходов населения региона и уменьшения потоков трудовой миграции за границу.

Ключевые слова: соціальне розвиток, матеріальне благосостояння, доходи населення, абсолютна бідність, бідність працюючого населення, трудові міграції.

Постановка проблеми. Регіональна соціальна політика є системою заходів, яка реалізує загальнодержавні інтереси та можливості у соціальній сфері на місцевому рівні, при цьому відстоюючи внутрішні регіональні інтереси. Принцип надання і фінансування державою мінімальних соціальних гарантій всьому населенню країни й одночасне сприяння задоволенню потреб людей понад мінімум за рахунок засобів адміністративно-територіальних одиниць найбільшою мірою відповідає сучасному рівню соціального розвитку України. Під соціальним розвитком у широкому (загальному) судженні розуміють усю сукупність економічних, соціальних, політичних і духовних процесів, наслідком яких є якісні перетворення в суспільстві [1, с. 7].

У вузькому розумінні соціальний розвиток – це такий тип змін у системі соціально-групових (соціально-статусних, класових, трудових, сімейно-шлюбних, територіально-поселенських, демографічних) відносин, системи соціальної безпеки суспільства, який відзначається переходом їх від нижчого до вищого, більш якісного стану [1, с. 11].

Моніторинг і оцінка соціального розвитку регіону є необхідним інструментом децентралізованого механізму державного управління, який надає змогу не тільки оцінити дієвість політики, а й з'ясувати причини та можливі наслідки від збереження існуючих тенденцій. Здійснення моніторингу доцільно здійснювати з використанням соціальних показників, які мають будуватися на одній концептуальній основі, об'єднуватися єдиним банком даних у рамках інформаційної системи і співвідноситись із міжнародними нормативами [2, с. 5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На особливу увагу з боку держави заслуговують прикордонні регіони. Вони відіграють особливо важливу роль як в забезпеченні національної безпеки, так і міжнародної співпраці. Прикордонний Карпатський регіон об'єднує території Львівської, Івано-Франківської, Закарпатської та Чернівецької областей, що становить 9,4% території України, межує з Польщею, Румунією, Молдовою, Угорщиною і Словаччиною. Також Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська і Чернівецька області входять до складу Карпатського єврорегіону, який об'єднує прикордонні території Польщі, Румунії, Словаччини та Угорщини. Однак протягом останніх років економічний розвиток прикордонного регіону характеризувався скороченням промислового виробництва, зниженням інвестиційної активності, нестійкою експортною динамікою та звуженням

внутрішнього ринку. Все це веде до зниження добробуту населення, накопичення соціальних проблем, посилює соціальну напругу у регіоні. Соціальні проблеми регіонального розвитку досліджують у своїх працях такі провідні вітчизняні вчені, як В. Василенко, В. Геєць, Е. Лібанова, О. Макарова, В. Мандибуря, М. Семикіна, М. Романюк та інші. Проте, незважаючи на їх науковий внесок, варто зазначити, що теоретичні та практичні аспекти соціального розвитку регіону як необхідного елемента механізму оцінювання державного управління у сфері соціальної політики потребують подальшого вирішення.

Формулювання цілей статті й аргументування актуальності поставленого завдання. Метою статті є дослідження сучасного стану соціального розвитку в прикордонному Карпатському регіоні, виявлення проблем у сфері матеріального добробуту населення та розроблення пропозицій щодо збільшення доходів населення регіону.

Виклад основного матеріалу. Під добробутом розуміють сукупність умов життєдіяльності людини (населення), які створюються під час виробництва, розподілу, обміну, споживання, формують ієрархію потреб та визначають їх задоволення [3, с. 6.]. Добробут має нижчу та вищу межі. Нижчий рівень добробуту характеризується достатнім забезпеченням населення матеріальними благами й послугами. На вищому рівні на перше місце виходять духовні блага, наука, культура. Для аналізу матеріального добробуту населення використовують показники рівнів та структури доходів і витрат, майнового розшарування та бідності, купівельної спроможності доходів, показники співвідношення сукупних витрат та доходів, частки грошових доходів у сукупних доходах.

Дослідження доходів населення України за 2005-2015 рр. виявили зростання середньомісячного наявного доходу у розрахунку на одну особу у 4,9 рази, у Карпатському регіоні – у 4,6 рази (рис. 1).

За попередніми даними на кінець 2015 р. найвищі доходи в регіоні мали мешканці Львівської області (2399,6 грн.), найнижчі – Закарпатської області (1787,2 грн.) [4].

За даними Євростату, загалом у 28 країнах – членах Європейського союзу середньомісячний дохід у розрахунку на одну особу склав 2097 євро. Максимальний рівень цього показника спостерігався у Швейцарії – 4112 євро, Норвегії – 3987 євро, Данії – 3642 євро. У країнах Карпатського євро регіону значення показника значно менші: у Болгарії – 332 євро (мінімальний рівень), Румунії – 444 євро, Угорщині – 729, Словаччині – 758, Польщі – 793 євро [6]. В Україні за цей період – 146,3 євро, тобто більш ніж вдвічі менше навіть мінімального показника країн ЄС.

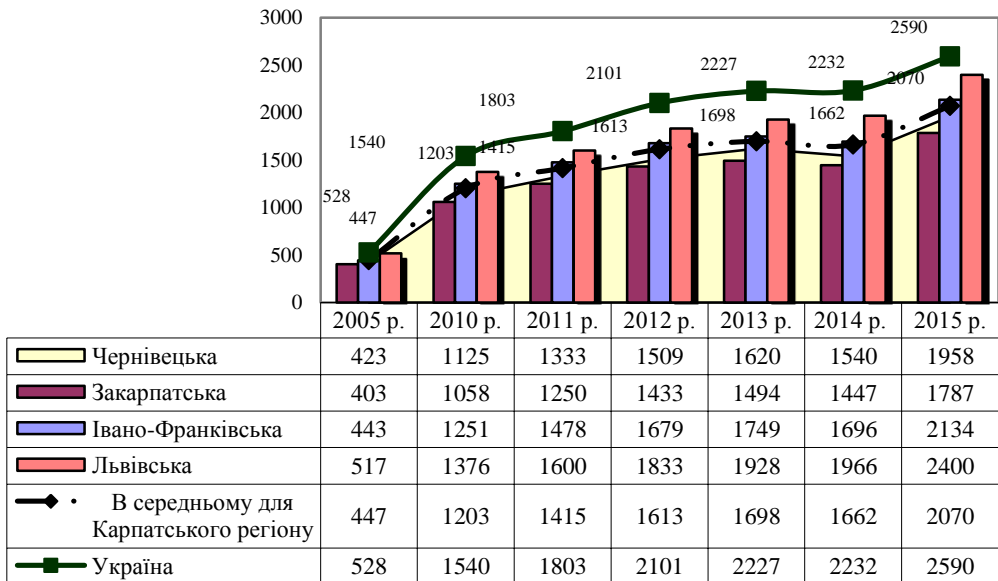

Рис. 1. Динаміка середньомісячного наявного доходу населення Карпатського регіону у розрахунку на одну особу, грн.*

*Джерело: побудовано автором за даними Державної служби статистики України [4; 5].

Слід зазначити, що у 2014-2015 рр. в Україні спостерігається значне зниження індексу реальних наявних доходів до відповідного періоду попереднього року. Якщо у 2014 р. значення показника становило 88,5%, то у 2015 р. – 77,5%. Падіння індексу реальних доходів населення відбулось в усіх регіонах Карпатського регіону. У 2015 р. у Закарпатській області він становив 81,9%, Івано-Франківській – 83,7%, Львівській – 80,0%, Чернівецькій – 85,6%. Поясненням такого явища при стабільному зростанні наявних доходів населення є поглиблення в країні інфляційних процесів та поширення тінізації економіки.

Динаміка середньомісячної номінальної заробітної плати в Україні за 2005-2015 рр. свідчить про її зростання у 5,2 рази (рис. 2). У Карпатському регіоні найвищий рівень середньомісячної заробітної плати у 2015 р. був досягнутий у Львівській області – 3647 грн. (при середньоукраїнському показнику 4195 грн. або 160,1 євро), найнижчий у Чернівецькій області – 3049 грн. [7]. В цілому по Україні високий рівень заробітної плати зафіксовано у м. Києві (6732 грн.), Донецькій (4986 грн.) і Дніпропетровській (4367 грн.) областях, найнижчий – у Тернопільській (2994 грн.) області.

У середньому оплата години праці в Україні складала 1,1 євро, у країнах ЄС-28 – 25,0 євро. В країнах Карпатського євросерегіону цей показник нижчий: у Словаччині – 10,0 євро, Польщі – 8,6, Угорщині – 7,5, Румунії – 5,0

євро. Для порівняння: у Данії – 41,3, Швеції – 37,4, Франції – 35,1, Німеччині – 32,2 євро [8]. Зростання мінімальної заробітної плати в Україні за період дослідження відбулось у 5,3 рази. З 01.09.2015 р. мінімальна заробітна плата в країні становить 1378 грн., тобто 57 доларів США, або 52,6 євро (за курсом НБУ станом на 01.12.2015 р.). Серед країн ЄС станом на початок 2016 р. найнижчий рівень мінімальної зарплати зафіксовано в Албанії (155,71 євро), Болгарії (214,75 євро), найвищий – в Люксембурзі (1922,96 євро). В країнах Карпатського єврорегіону рівень мінімальної заробітної плати становив: в Румунії – 233,16 євро, Угорщині – 353,05, Словаччині – 405,00, Польщі – 431,24 євро. Понад 1000 євро в місяць отримують у Великій Британії (1529,03 євро), Франції (1466,62 євро), Ірландії (1546,35 євро), Німеччині (1473 євро), Бельгії та Нідерландах (по 1501,8 євро) [9].

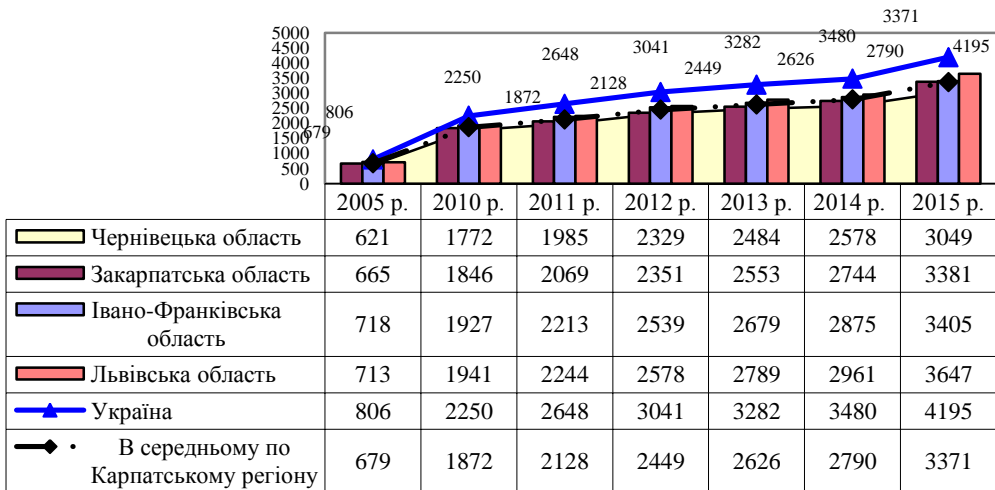

Рис. 2. Динаміка середньомісячної заробітної плати у Карпатському регіоні, грн.*

*Джерело: побудовано автором за даними Державної служби статистики України [5; 7].

В Україні прожитковий мінімум становив 1330 грн., з 01.05.2016 р. – 1399 грн., що становить 55,7 дол. США на місяць, або 1,87 дол. США на день. За даними Світового банку бідність починається там, де доходи менші \$1,90 на добу. Відношення середньомісячної номінальної заробітної плати до прожиткового мінімуму на одну працездатну особу в країні протягом 2005-2015 рр. коливалось від 1,9 раза (2005 р.) до 3,2 рази (2015 р.). Відношення середнього розміру пенсії до прожиткового мінімуму за цей же період зросло від 1,0 до 1,3 рази [10]. У Карпатському регіоні середній розмір пенсій нижчий за загальноукраїнський показник, зокрема, у Закарпатській, Чернівецькій області – на 13,9%, Івано-Франківській – на 9,6%, Львівській – 7,0% (рис. 3).

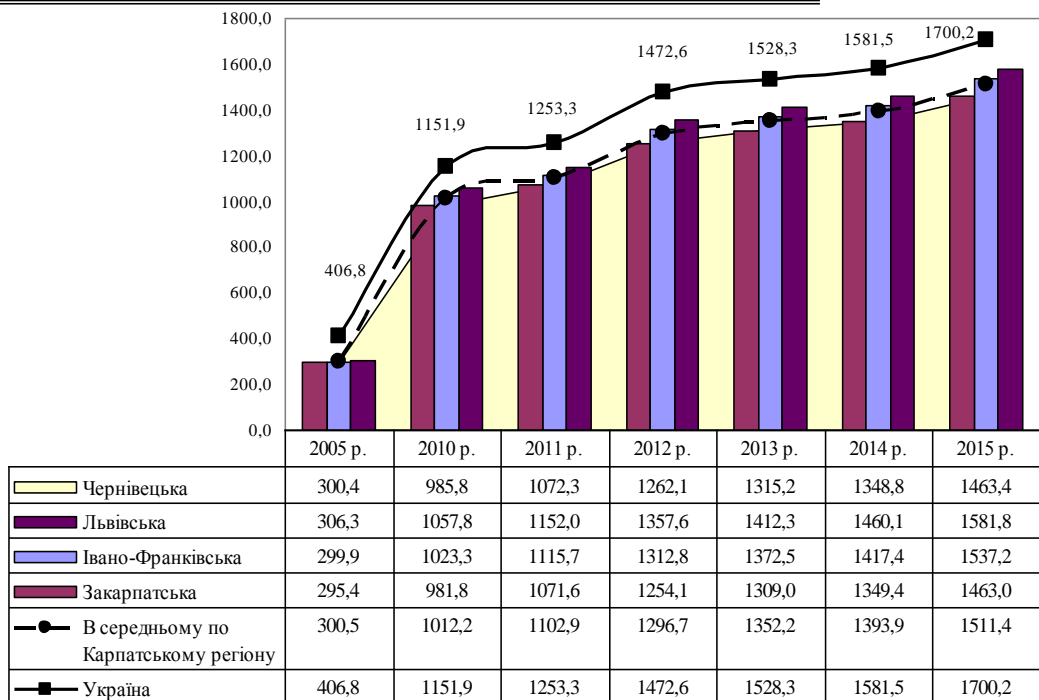

Рис. 3. Динаміка середньомісячного розміру пенсій в Карпатському регіоні (дані на початок року)*

*Джерело: побудовано автором за даними Державної служби статистики України [11-14].

Рівень бідності в Україні за абсолютним критерієм (60 відсотків медіанного рівня середньодушових еквівалентних сукупних витрат) зменшився з 55,3% (2005 р.) до 8,6% (2014 р.). Протягом 2005-2013 рр. в усіх областях Карпатського регіону рівень крайньої бідності був вищий за середній показник для України (рис. 4).

У 2014 р. ситуація дещо покращилась, тільки у Львівській області показник залишився достатньо високим і становив 8,7 [15-18].

Для оцінки диференціації доходів населення України використовують децильний коефіцієнт фондів або коефіцієнт фондової диференціації, що демонструє співвідношення сумарних доходів 10% найбільш та 10% найменш забезпеченого населення. В Україні спостерігається позитивна динаміка скорочення диференціації доходів населення України протягом 2005-2014 рр.. Якщо у 2005 р. він становив 6,9 раза, то у 2014 р. – 4,4 раза, тобто зменшення диференціації склало 160%. Серед областей Карпатського регіону високий рівень диференціації доходів протягом всього періоду досліджень зберігався у Львівській (від 5,6 у 2005 р. до 3,8 рази у 2014 р.) і Чернівецькій області (від 6,8 у 2005 р. до 3,9 рази у 2014 р.). [15-18].

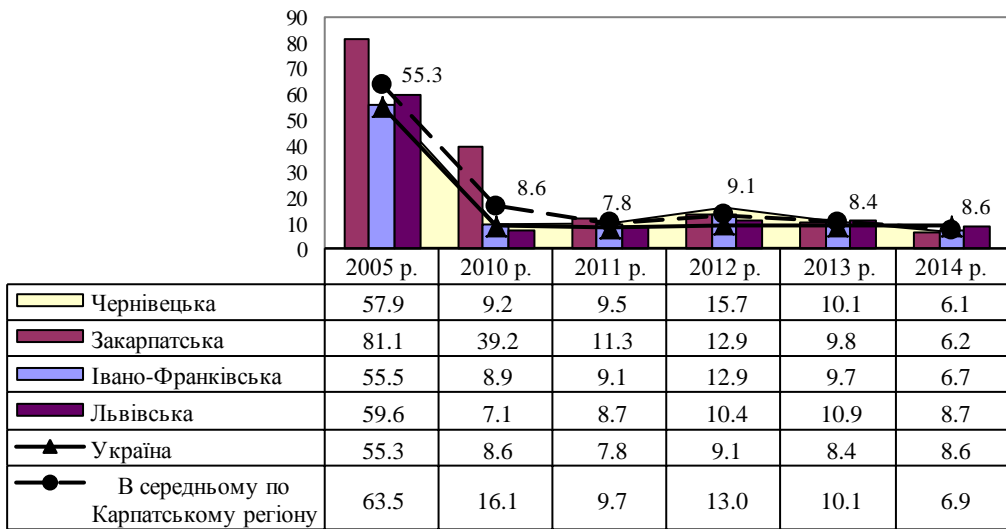

Рис. 4. Показники абсолютної бідності населення в Карпатському регіоні за 2005-2014 рр., %*

*Джерело: побудовано автором за даними Державної служби статистики України [15-18].

Низькі показники оплати праці свідчать про поширення катастрофічного явища – бідність працюючого населення. У 2015 р. заробітна плата складала лише 39% від загальних доходів населення, соціальні допомоги та інші одержані населенням поточні трансферти в структурі доходів склали 37,8%. У Карпатському регіоні структура доходів населення вкрай деформована. Так, у Чернівецькій та Івано-Франківській областях частка зарплати у загальній сумі доходу найнижча по Україні і становила у 2015 р. лише 27,6 і 28,7% відповідно. В Закарпатській області цей показник дещо вищий (31,9%), проте зареєстрований дуже високий відсоток соціальних допомог і одержаних поточних трансфертів – 40,8% від загального доходу. У Львівській області питома вага заробітної плати у доходах населення складала 36,9%, що нижче за середньоукраїнський показник. В країнах Євросоюзу частка заробітної плати коливається від 66 до 87%, зокрема, у Румунії, Польщі – 77%, Угорщині, Словаччині – 74%. Найвищі показники мають Данія (87,2%), Словенія (85,7%), Велика Британія (85,5%), Болгарія (84,0%), найнижчі – Швеція (66,8%), Франція (67,1%) (дані 2011 року) [19].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведена оцінка матеріального добробуту населення Карпатського регіону за 2005-2015 рр. виявила вкрай небезпечну ситуацію: низькі стандарти оплати праці, зростання фінансової та матеріальної диференціації населення,

тотальне поширення бідності працюючого населення, що, в свою чергу, провокує чергові хвилі міграції населення за кордон – у пошуках роботи, для одержання освіти, медичних послуг тощо. Найбільші потоки трудових мігрантів спостерігаються у Закарпатській та Чернівецькій областях. Саме трудові міграції стали для населення прикордонного регіону чи не єдиним засобом забезпечення прийняттого рівня життя. Проте вони ведуть до втрати трудового потенціалу регіону, погіршення співвідношення між працездатним і непрацездатним населенням, зниження вмотивованості щодо пошуку роботи на батьківщині. Зубожіння працездатного і, що найбільш жакливо, працюючого населення, веде до соціальної напруги та політичної нестабільності, провокує соціальний вибух.

Для зменшення потоків трудових мігрантів і забезпечення можливості працевлаштування населенню прикордонного регіону потрібно:

- максимально і комплексно використовувати внутрішні ресурси регіону для розвитку виробництва конкурентоспроможної, насамперед високотехнологічної продукції та розширення сфери послуг;
- підтримувати і стимулювати підприємницьку ініціативу;
- суттєво підвищити заробітну плату працівникам бюджетної сфери, зокрема, працівникам освіти, охорони здоров'я, культури тощо.

Список використаних джерел:

1. Управління соціальним і гуманітарним розвитком: навч. посіб. / [авт. кол. : В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський, П. К. Ситник та ін.] ; за заг. ред. В. А. Скуратівського, В. П. Трощинського : у 2 ч. – К. : НАДУ, 2009. – Ч. 1. – 456 с.
2. Діагностика соціального розвитку регіону : наук. розробка / авт. кол. : З. В. Балабаєва, С. В. Овчаренко, І. Л. Росколотько та ін. – К. : НАДУ, 2010. – 40 с.
3. Длугопольський О. В. Економіка добробуту та критерії її оцінки: політекономічний підхід / О. В. Длугопольський // Наука й економіка. – 2007. – №3. – С. 5-8.
4. Доходи та витрати населення у 2015 році [Електронний ресурс]: сайт Державної служби статистики України/ експрес-випуски: Доходи та витрати населення за регіонами України. – Електронні дані. – К.: Державна служба статистики, 2016. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 10.05.16 р.).
5. Соціальні індикатори рівня життя населення : Статистичний збірник. – К.: Державна служба статистики України, 2015. – 204 с.
6. Labour market (Earnings (Structure of earnings survey – main indicators)) / Eurostat / European Commission. Available at: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.
7. Заробітна плата та стан її виплати [Електронний ресурс]: Офіційний сайт Державної служби статистики України / Статистична інформація: Ринок праці. – К: Державна служба статистики, 2016. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 10.05.16 р.).
8. Labour market (Labour costs (Labour costs levels)) /Eurostat / European Commission. Available at : <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.
9. Labour market (Earnings (Minimum wages)) /Eurostat / European Commission. Available at : <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do>.
10. Соціальний захист населення України: Статистичний збірник. – К.: Державний комітет статистики України, 2015. – 124 с.

11. Середній розмір місячної пенсії та кількість пенсіонерів [Електронний ресурс]: Офіційний сайт Головного управління статистики у Закарпатській області / Статистична інформація: Соціальний захист. – Ужгород : Державна служба статистики, 2016. – Режим доступу : <http://www.uz.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 10.05.16 р.).

12. Середній розмір місячної пенсії та кількість пенсіонерів [Електронний ресурс]: Офіційний сайт Головного управління статистики в Івано-Франківській області / Статистична інформація: Соціальний захист. – Івано-Франківськ: Державна служба статистики, 2016.– Режим доступу: <http://www.ifstat.gov.ua/>(дата звернення 10.05.16 р.).

13. Середній розмір місячної пенсії та кількість пенсіонерів [Електронний ресурс]: офіційний сайт Головного управління статистики у Львівській області / Статистична інформація: Соціальний захист. – Львів: Державна служба статистики, 2016. – Режим доступу : <http://www.lv.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 10.05.16 р.).

14. Середній розмір місячної пенсії та кількість пенсіонерів [Електронний ресурс]: офіційний сайт Головного управління статистики у Чернівецькій області / Статистична інформація: Соціальний захист. –Чернівці: Державна служба статистики, 2016. – Режим доступу : <http://www.cv.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 10.05.16 р.).

15. Диференціація життєвого рівня населення [Електронний ресурс]: офіційний сайт Головного управління статистики у Закарпатській області / Статистична інформація: Доходи та умови життя. – Ужгород : Державна служба статистики, 2015. – Режим доступу : http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/vitrat/2015/dif_zhit_rivnja_1999-2014.pdf (дата звернення 01.10.15 р.).

16. Диференціація життєвого рівня населення [Електронний ресурс]: офіційний сайт Головного управління статистики в Івано-Франківській області / Статистична інформація: Доходи та умови життя. –Івано-Франківськ: Державна служба статистики, 2015. – Режим доступу : <http://www.ifstat.gov.ua/> (дата звернення 01.10.15 р.).

17. Диференціація життєвого рівня населення [Електронний ресурс]: офіційний сайт Головного управління статистики у Львівській області / Статистична інформація: Доходи та умови життя. – Львів: Державна служба статистики, 2015. – Режим доступу : http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/si/year/2009/t149909_5.pdf(дата звернення 01.10.15 р.).

18. Диференціація життєвого рівня населення [Електронний ресурс]: офіційний сайт Головного управління статистики у Чернівецькій області / Статистична інформація: Доходи та умови життя.– Чернівці: Державна служба статистики, 2015. – Режим доступу : <http://www.cv.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 01.10.15 р.).

19. Labour market (Labour costs (Total wages and salaries)) /Eurostat / European Commission. Available at : <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.

Svitlana Luchyk, Doctor of Economic Sciences, professor,
Chernivtsi Institute of Trade and Economics of KNUTE, Chernivtsi
Margarita Luchyk Candidate of Economic Sciences,
"Credit Agricole Bank", Kyiv

SOCIAL DEVELOPMENT PRIORITIES OF CROSS-BORDER REGIONS: IMPROVING OF MATERIAL WELFARE

Abstract

The necessity of continuous monitoring and evaluation of cross-border regions social development in order to determine social priorities and form effective social regional policy is

highlighted in the paper. Social indicators of material welfare assessment are defined. Material welfare of Carpathian region is done: income of the population is examined, the share of wages and social benefits in them is defined, and income differentiation level and absolute poverty among the population, particularly among the active labor force are analyzed. Material welfare indicators of Carpathian Euroregion including Ivano-Frankivsk, Lviv and Chernivtsi regions are analyzed. Priority directions of Carpathian region economic development to increase income of the population and reduce the migration flow abroad are proposed.

Keywords: social development, material well-being, income, absolute poverty, the poverty of active labor force, labor migration.

References:

1. Skurativs'kyj, V.A., Troschyns'kyj, V.P., Sytnyk, P.K. (2009). *Upravlinnia sotsial'nym i humanitarnym rozvytkom* [Managing social and human development]. NADU, Kyiv, 456 p. (in Ukr.).
2. Balabaieva, Z.V., Ovcharenko, S.V, Roskolot'ko, I.L. (2010). *Diahnostyka sotsial'noho rozvytku rehionu* [Diagnosis of regional development]. NADU, Kyiv, 40 p. (in Ukr.).
3. Dluhopol's'kyj, O.V. (2007). The economy and the welfare of evaluation criteria: political economy approach. *Nauka j ekonomika [Science and economics]*, vol. 3, pp. 5–8 (in Ukr.).
4. State Statistics Service of Ukraine (2016). *Income and expenditure in 2015: express editions*. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 10 may 2016) (in Ukr.).
5. State Statistics Service of Ukraine (2015). *Social indicators of living standards*, Statistic bulletin of Ukraine (in Ukr.).
6. Eurostat. European Commission (2016). *Labour market (Labour costs (Labour costs levels))*. Available at: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database> (Accessed 10 May 2016) (in Ukr.).
7. State Statistics Service of Ukraine (2016). *Salary and condition of payment. Statistic data*. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 10 may 2016) (in Ukr.).
8. Eurostat. European Commission (2016). *Labour market (Labour costs (Labour costs levels))*. Available at: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database> (Accessed 10 may 2016) (in Ukr.).
9. Eurostat. European Commission (2016). *Labour market (Earnings (Minimum wages))*. Available at: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database> (Accessed 10 may 2016) (in Ukr.).
10. State Statistics Service of Ukraine (2015). *Social indicators of living standards*, Statistic bulletin of Ukraine (in Ukr.).
11. Main Department of Statistics in Zakarpattya region (2016). *Average monthly pension and the number of pensioners. Statistic data*. Available at: <http://www.uz.ukrstat.gov.ua> (Accessed 10 May 2016) (in Ukr.).
12. Main Department of Statistics in Ivano-Frankivsk region (2016). *Average monthly pension and the number of pensioners. Statistic data*. Available at: <http://www.ifstat.gov.ua/> (Accessed 10 May 2016) (in Ukr.).
13. Main statistical office in L'viv region (2016). *Average monthly pension and the number of pensioners. Statistic data*. Available at: <http://www.lv.ukrstat.gov.ua>(Accessed 10 May 2016)(in Ukr.).
14. Main Department of Statistics in Chernivtsy region (2016). *Average monthly pension and the number of pensioners. Statistic data*. Available at: <http://www.cv.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 10 May 2016) (in Ukr.).
15. Main Department of Statistics in Zakarpattya region. *Differentiation of living standards. Statistic data*. Available at: http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/vitrat/2015/dif_zhit_rivnja_1999-2014.pdf (Accessed 10 May 2016) (in Ukr.).

16. Main Department of Statistics in Ivano-Frankivsk region (2016). *Differentiation of living standards. Statistic data*. Available at: <http://www.ifstat.gov.ua/> (Accessed 10 May 2016) (in Ukr.).

17. Main statistical office in L'viv region (2016). *Differentiation of living standards. Statistic data*. Available at: http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/si/year/2009/t149909_5.pdf (Accessed 10 May 2016) (in Ukr.).

18. Main Department of Statistics in Chernivtsy region (2016). *Differentiation of living standards. Statistic data*. Available at: <http://www.cv.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 10 May 2016) (in Ukr.).

19. Eurostat. European Commission (2016). *Labour market (Labour costs (Total wages and salaries))*. Available at: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database> (Accessed 10 May 2016) (in Ukr.).

УДК 330.131.5

О. В. Сідуняк, асистент,

Н. В. Прокоп'юк,

Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,

м. Чернівці

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ: ПЕРЕВАГИ ДЛЯ БІЗНЕСУ ТА ВЛАДИ

Анотація

У статті описується сутність державно-приватного партнерства (ДПП) та виділяється його сучасна роль у соціально-економічному розвитку іноземних держав. Також визначаються сфери поширення ДПП, такі як: електроенергетика, муніципальні послуги, транспорт, телекомунікації, природоохоронна і розвиток інфраструктури, інші. Проаналізовано перелік об'єктів інвестування, що можуть бути реалізовані в рамках ДПП у Чернівецькій області: реконструкція та будівництво водопровідних мереж; модернізація та зміна водозабірних станцій; будівництво та відновлення очисних споруд, приміщення кінотеатру, клубу тощо. Виділено форми ДПП за змістовими категоріями партнерства, які застосовуються за кордоном та можуть використовувати в Україні. Зважаючи на ефективність ДПП, виокремлено ті об'єкти на Буковині, які б могли продуктивно використовуватись, серед них безліч земельних ділянок, підприємств і т. п. Визначено переваги держави та бізнесу у процесі реалізації ДПП як інструменту соціально-економічного розвитку регіону.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, регіон, район, область, об'єкти ДПП, соціально-економічний розвиток, форми ДПП, інвестиції, механізм ДПП, Закон України «Про державно-приватне партнерство», держава, бізнес.